

Taal voor Twee

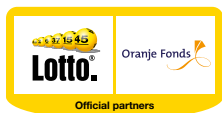
Oranje Fonds
voor sociale initiatieven

Brengt ons bij elkaar.

Over het Oranje Fonds

Het Oranje Fonds steunt sociale initiatieven met geld, kennis en contacten. Jaarlijks besteedt het Fonds € 30 miljoen aan ruim 7.000 sociale initiatieven die er actief aan bijdragen dat mensen in ons Koninkrijk met elkaar verbonden zijn. Het Oranje Fonds wordt o.a. gesteund door de Nationale Postcode Loterij en De Lotto. Maar ook kunnen mensen Vriend worden en worden we gesteund door bedrijven. De Prins van Oranje en Prinses Máxima zijn het bescherm paar van het Oranje Fonds.

Taal voor Twee

Uitkomsten van het evaluatieonderzoek en lessen uit de praktijk

“Tijdens een werkbezoek voor het Oranje Fonds in Zoetermeer, sprak ik met deelnemers en vrijwilligers van een taalontmoetingsproject. Een Afghaanse oudere man vertelde mij dat door de taallessen en het contact met zijn taalmaatje ‘de lamp’ bij hem weer was aangegaan. Omdat hij nu beter Nederlands spreekt, kan hij veel meer zelfstandig ondernemen. Een vrijwilligster legde mij uit dat ouders, doordat zij de taallessen volgen op de school van hun kinderen, meer betrokken raken bij de school. Ik wist het wel, maar het is toch prachtig om te horen van de deelnemers zelf dat het werkt: door de taal te leren kan je beter meedoen. Het contact met de vrijwilligers draagt daar ook enorm aan bij.”

Prinses Máxima

Inhoud

- 5** Drie jaar Taalontmoetingen
- 6** Stimuleringsprogramma Taalontmoetingen
- 8** Projecten
- 10** Evaluatieonderzoek van het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid
- 12** De effecten
- 14** Training helpt vrijwilligers hun rol te ontdekken, te benoemen en te vervullen
- 15** De gedroomde projectleider
- 16** TaalThuis van Factor-G
- 18** Lokale organisaties: succesfactoren
- 22** Taalmaatjes Emmen
- 24** Hoog bezoek voor Stichting Piëzo
- 26** Bezoekvrouwen en -mannen maken het verschil
- 28** Taalkoppels en groepslessen
- 32** Keuze voor groepslessen pakt goed uit
- 34** Kracht in het Kwadraat
- 36** Programmaleiders van het Oranje Fonds kijken terug
- 38** Trainingsaanbod en handige adressen

Resultaten en inspiratie

Drie jaar Taalontmoetingen

Meedoen in de maatschappij, daar draait het om bij het Oranje Fonds. Maar hoe kun je meedoen als je de Nederlandse taal niet of nauwelijks spreekt? Als je simpele formulieren niet in kunt vullen, de dokter niet kunt verstaan en niet begrijpt wat de lerares over de schoolprestaties van je kinderen vertelt? Taalontmoetingen kunnen uitkomst bieden.

Om die reden ondersteunde het Oranje Fonds de afgelopen drie jaar meer dan twintig organisaties die taalontmoetingen organiseerden. In die drie jaar is er veel bereikt en veel geleerd, bijvoorbeeld over de werving van vrijwilligers en deelnemers, over lesmethoden en over manieren om de allochtone deelnemers uit hun huis en onder de mensen te krijgen.

We hopen daarmee inspiratie te bieden aan ieder die met soortgelijke projecten aan de slag wil. Om op die manier mensen te helpen die eerste stap naar menselijk contact en sociale participatie te zetten.

Ronald van der Giessen
directeur Oranje Fonds

En terwijl de projectleiders en honderden vrijwilligers aan het werk waren, keken de onderzoekers van het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid van de Rijksuniversiteit Groningen mee. Zij evalueerden het programma, brachten de effecten van de taalontmoetingen in beeld en benoemden succes- en faalfactoren.

Deze waardevolle lessen uit de praktijk en kennis over wat werkt willen we graag delen. Daarom blikken we in deze publicatie terug op drie jaar Taalontmoetingen; we besteden aandacht aan de uitkomsten van het evaluatieonderzoek, geven tips en brengen een aantal projecten in beeld.

Taalontmoetingen

Bij Taalontmoetingen ontstaan contacten op basis van gelijkwaardigheid tussen vrijwilligers en sociaal geïsoleerde vrouwen en mannen, die de Nederlandse taal nog onvoldoende beheersen. De ontmoetingen vinden een-op-een thuis plaats of in kleine groepjes in de buurt. De thuislessen en laagdrempelige groeps-

lessen blijken in veel gevallen de noodzakelijke eerste schakel in de taalketen. Het doel is niet alleen het leren van de Nederlandse taal. Veel belangrijker is dat deelnemers, door Nederlands te leren, in contact komen met anderen en sociale activiteiten gaan ondernemen. Kortom, mee gaan doen in de maatschappij.

Stimuleringsprogramma Taalontmoetingen

Het Stimuleringsprogramma Taalontmoetingen is een vervolg op een eerder, gelijknamig driejarig programma dat startte in 2005. Met het programma haakte het Oranje Fonds aan bij de Commissie PaVEM (Participatie van Vrouwen uit Etnische Minderheden), die adviseerde om thuis(taal)lessen in te zetten ter verbetering van de participatie van allochtone vrouwen. Met steun van het Oranje Fonds ontstonden in 35 grote steden taalprojecten en werden meer dan 3.000 allochtone vrouwen bereikt via duizenden vrijwilligers. Vanaf 2009 starten de tweede editie met tweeëntwintig deelnemende organisaties

Thuislessen en laagdrempelige groepslessen op buurtniveau bleken een uniek en effectief middel zijn om de bijzonder moeilijk bereikbare groep geïsoleerde allochtone vrouwen te bereiken. Daarmee zijn thuislessen voor een aanzienlijke groep een noodzakelijke eerste schakel in de taalketen. Taalontmoetingen bleken bovendien goede mogelijkheden te bieden om vriendschappelijke contacten tussen allochtone en autochtone vrouwen tot stand te brengen.

Tweeëntwintig nieuwe taalprojecten

In 2009 besloot het Oranje Fonds daarom een vervolg te geven aan het programma. Van 2009 tot en met 2012 werden tweeëntwintig nieuwe taalprojecten¹ ondersteund in gemeenten waar een dergelijk project nog niet bestond. In het Stimuleringsprogramma Taalontmoetingen kregen zij drie jaar de tijd om het project goed van de grond te krijgen: om deelnemers en vrijwilligers te werven, om de juiste methodiek te vinden, om samenwerking met lokale (welzijns) organisaties te starten en om vervolgfianciering te vinden.

Op pagina's 14 en 15 vindt u een overzicht van alle projecten. Een groot verschil met het eerdere programma was dat naast vrouwen nu ook

sociaal geïsoleerde allochtone mannen tot de doelgroep behoorden. In totaal werden 1.101 deelnemers bereikt, waarvan 22% mannen.

Financiële ondersteuning

De ondersteuning van het Oranje Fonds aan de taalprojecten bestond uit een financiële bijdrage van gemiddeld € 200.000,- per project over drie jaar. De hoogte van de bijdrage was afhankelijk van de aard en omvang van het project.

Uit onderzoek blijkt...

Een succesfactor in het programma is het maatwerk in de toegekende bijdrage. In tegenstelling tot het toekennen van een vast bedrag per koppel, zoals bij het vorige programma het geval was, kon de financiële bijdrage nu worden afgestemd op wat er in ieder individueel project nodig was. Uit de interviews met de lokale organisaties blijkt dat sommige projectleiders hun budget vrij ruim vinden, terwijl anderen aangeven juist moeite hebben ervaren binnen het budget te blijven.

Bron: Evaluatieonderzoek Taalontmoetingen II, ISW, Groningen

Voor wie zijn Taalontmoetingen bedoeld?

De doelgroep van het stimuleringsprogramma is gedefinieerd als: "[...] personen in Nederland van niet-westerse allochtone afkomst, die geen tot weinig scholing hebben genoten en maatschappelijk en/of sociaal geïsoleerd leven. Het programma richt zich op niet-inburgeringsplichtigen".

Bron: programmavoorstel Oranje Fonds, 2009

Begeleiding en advies

Daarnaast konden de projectleiders van de taalprojecten ook bij het Oranje Fonds terecht voor inhoudelijke ondersteuning. De programmeurs van het Oranje Fonds hielden via voortgangsrapportages en werkbezoeken nauw contact met de projectleiders en gaven ze advies en begeleiding, zowel bij de opzet van het projectplan als in de uitvoeringsfase. Binnen bepaalde kaders kregen de taalprojecten de vrijheid om het project aan te laten sluiten bij de lokale wensen en mogelijkheden.

¹ Het programma startte met 24 taalprojecten. Eén project voldeed onvoldoende aan de criteria. Dit project werd omgezet in een 'reguliere aanvraag' en kreeg via die lijn financiële ondersteuning van het Oranje Fonds. Een ander project moest het programma voortijdig verlaten vanwege achterblijvende resultaten.

Uit onderzoek blijkt...

De vrijheid in invulling van het project is als succesfactor benoemd. Het geeft projectleiders de mogelijkheid om hun project op maat in te richten. Bij sommige projectleiders blijkt er juist behoefte te bestaan aan meer sturing en een concretere afbakening met richtlijnen, onder meer wat betreft de definiëring van de doelgroep.

De inhoudelijke begeleiding vanuit het Oranje Fonds via rapportages en werkbezoeken is ook als succesfactor naar voren gekomen.

Bron: Evaluatieonderzoek Taalontmoetingen II, ISW, Groningen

Training en coaching

Het Oranje Fonds bood projectleiders de mogelijkheid om uit een geselecteerd trainingsaanbod twee dagdelen per projectjaar aan trainingen of workshops voor de eigen organisatie te kiezen. In een enkel geval bracht het Oranje Fonds projectleiders bijeen voor een gezamenlijke training. De projectleiders kregen bovendien ieder een coach, met wie zij in vertrouwen konden praten over alle problemen en uitdagingen die zich in de loop van het project voordeden.

Inspiratiedagen

Tot slot bracht het Oranje Fonds eens per jaar alle projectleiders bijeen op zogeheten 'inspiratiedagen'. Tijdens deze bijeenkomsten konden projectleiders onderling kennis en ervaring uitwisselen en werden rond actuele thema's lezingen en workshops gegeven.

Uit onderzoek blijkt...

Uit de gesprekken met de projectleiders komt naar voren dat de inspiratiedagen hen letterlijk inspireren. De projectleiders spreken verder van specifieke toegevoegde waarde als het gaat om de inhoud van de workshops. Vrijwel alle facetten van het opzetten, uitvoeren en continueren van een lokaal project komen tijdens de workshops van de inspiratiedagen aan bod.

Bron: Evaluatieonderzoek Taalontmoetingen II, ISW, Groningen

Landelijk Netwerk Thuislesorganisaties

De al vele jaren bestaande thuislesorganisaties in de vier grote steden hadden zich verenigd in een klein, informeel netwerk. Toen er door het eerste programma Taalontmoetingen ineens 30 vrijwilligersorganisaties bij kwamen, moest het netwerk zich verder professionaliseren. Het kreeg daarbij hulp en financiering van het Oranje Fonds. Zo ontstond de stichting Landelijk Netwerk Thuislesorganisaties. Deze zorgt nu voor belangenbehartiging, kennisdeling en deskundigheidsbevordering aan vrijwilligersorganisaties die taalondersteuning geven aan anderstaligen.

www.stichtinglnt.nl

Programmateam van het Oranje Fonds

Programmaleiders

- Mirjam Lammers
- Melanie Vaessen (vanaf januari 2010)
- Susan Henstra (tot eind 2009)

Communicatie

- Marcel van Spronsen (vanaf 2011)
- Jesse Pouw (tot eind 2010)

Projectbegeleiding

- Saliha El Abouti

Projecten

Overzicht van alle deelnemende organisaties

1. ROC Den Helder

KLIK

[Pia Koning en Yvonne Simon](#)

Aantal deelnemers: 60

Aantal vrijwilligers: 23

Den Helder

2. Stichting VluchtelingenWerk

Noord-Nederland (VWNN)

Taalmaatjes Heerenveen en Skarsterlan

[Karin Veld](#)

Aantal deelnemers: 53

Aantal vrijwilligers: 20

Heerenveen

3. Stichting VluchtelingenWerk

Noord-Nederland (VWNN)

Taalmaatjes Assen

[Tatiana Ockeloën](#)

Aantal deelnemers: 101

Aantal vrijwilligers: 70

Assen

4. Stichting VluchtelingenWerk

Noord-Nederland (VWNN)

Taalmaatjes Stadskanaal en Pekela

[Mireille Paas](#)

Aantal deelnemers: 32

Aantal vrijwilligers: 21

Stadskanaal

5. Stichting Welzijn Velsen

Taalontmoetingen Velsen

[Elisabeth Hoekstra](#)

Aantal deelnemers: 82

Aantal vrijwilligers: 61

IJmuiden

6. Stichting Netwerk

Taalvriendinnen en Taalkameraden

[Nanda Leeuw en Astrid Hoogewoning](#)

Aantal deelnemers: 83

Aantal vrijwilligers: 80

Hoorn NH

7. Stichting VluchtelingenWerk

Noord-Nederland (VWNN)

Taalmaatjes Emmen

[Alinda Bennink](#)

Aantal deelnemers: 55

Aantal vrijwilligers: 15

Emmen

8. Stichting Clup

Taalontmoetingen Purmerend

van Clup Welzijn

[Natasja Andringa](#)

Aantal deelnemers: 51

Aantal vrijwilligers: 50

Purmerend

9. Stichting Travers

Burenproject Zwolle

[Nicole Stremmelaar](#)

Aantal deelnemers: 60

Aantal vrijwilligers: 45

Zwolle

10. Stichting Radius

Kracht²

[Marianne Andrée Wiltens](#)

Aantal deelnemers: 95

Aantal vrijwilligers: 70

Leiden

11. Stichting voor Maatschappelijk

Welzijn Apeldoorn (Wisselwerk)

Kracht²

[Gré de Vries](#)

Aantal deelnemers: 95

Aantal vrijwilligers: 46

Apeldoorn

12. Stichting Kleurwerk

Op weg naar buiten

[Marion de Vos](#)

Aantal deelnemers: 109

Aantal vrijwilligers: 25

Voorburg

13. Stichting Piëzo

Taalontmoetingen

[Evelyn van Boven](#)

Aantal deelnemers: 152

Aantal vrijwilligers: 70

Zoetermeer

14. Stichting Factor G

Taal Thuis

[Jeane van Spaandonk en Yol Cramer](#)

Aantal deelnemers: 131

Aantal vrijwilligers: 65

Gouda

15. Stichting VluchtelingenWerk

Zuidvleugel

MENS (Met Elkaar Nederlands Spreken)

[Yvonne Polman](#)

Aantal deelnemers: 103

Aantal vrijwilligers: 56

Dordrecht

16. Stichting Divers

Taalontmoetingen 's-Hertogenbosch

[Willeke van der Doelen](#)

Aantal deelnemers: 143

Aantal vrijwilligers: 23

's-Hertogenbosch

17. Stichting Internationaal

Vrouwencentrum Oss

Verleg je Horizon

[Ayla Rona](#)

Aantal deelnemers: 72

Aantal vrijwilligers: 33

Oss

18. Stichting Droom

Taalontmoetingen Vlissingen

[Mattias van der Straaten](#)

Aantal deelnemers: 103

Aantal vrijwilligers: 32

Vlissingen

19. Humanitas

Taalmaatjes

[Karin Blook](#)

Aantal deelnemers: 71

Aantal vrijwilligers: 52

Roosendaal

20. Stichting Overleg Allochtonen en Autochtonen Eindhoven (OVAA)

Actief met Taal

[Marianne van Wezel](#)

Aantal deelnemers: 302

Aantal vrijwilligers: 52

Eindhoven

21. Stichting Synthese, Onderneming voor Zorg en Welzijn

Ontmoet elkaar

[Annie Korstjaans](#)

Aantal deelnemers: 47

Aantal vrijwilligers: 27

Venray

22. Stichting Partners in Welzijn

Wat zegt u?

[Rien Hochstenbach en Roland Erwich](#)

Aantal deelnemers: 75

Aantal vrijwilligers: 85

Geleen

Evaluatieonderzoek van het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid

Nu het Stimuleringsprogramma Taalontmoetingen ten einde loopt, is het tijd om de balans op te maken. Zijn de deelnemers bereikt? Hebben zij de Nederlandse taal geleerd? En heeft dat hun isolement doorbroken, doen ze nu actiever mee in de maatschappij?

Naast deze vragen is het zeker zo belangrijk hoe de lokale organisaties en al die vrijwilligers dat hebben aangepakt. Wat waren de succesfactoren en wat ging er minder goed? En wat hebben ze gehad aan de ondersteuning van het Oranje Fonds?

Om antwoord te krijgen op deze vragen voerde het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid (ISW) van de Rijksuniversiteit Groningen een evaluatieonderzoek uit. Via documentanalyses, interviews, observaties, vragenlijsten en woordenschattoetsen verzamelde het ISW tijdens het programma veel informatie. Het resultaat is gevat in het rapport 'Evaluatie stimuleringsprogramma Taalontmoetingen II'. Het complete rapport is te vinden op www.instituutisw.nl/wp-content/uploads/2012/11/Evaluatie-stimuleringsprogramma-Taalontmoetingen-II_.pdf. Hier vindt u de hoofdlijn.

Klankbordgroep

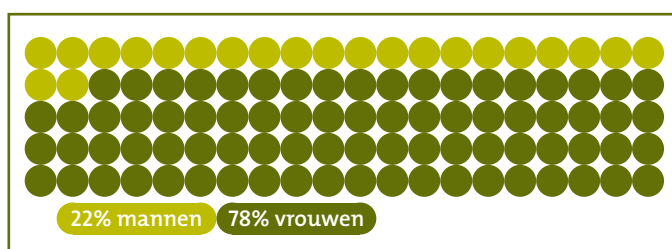
Vijf mensen die nauw betrokken waren bij het stimuleringsprogramma, fungeerden als klankbord voor de onderzoekers. Deze groep dacht kritisch mee met de opzet en uitvoering van het onderzoek.

Leden van de klankbordgroep:

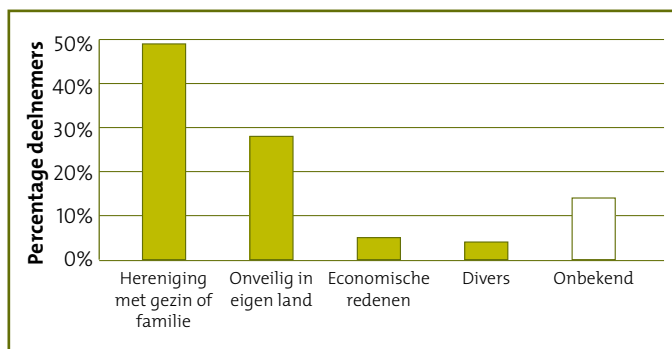
- Carola van der Voort van de Vrije Universiteit Amsterdam
- Sylvia de Groot Heupner van het Landelijk Netwerk Thuislesorganisaties
- Khalid Boutachekourt van Adviesbureau Van de Bunt
- Mirjam Lammers en Melanie Vaessen van het Oranje Fonds

De deelnemers

De groep allochtone mannen en vrouwen die aan taalprojecten deelnam, was zeer divers. Over de 22 lokale organisaties verspreid, namen zo'n 1.100 mensen¹ deel aan het programma. Zij kwamen uit alle hoeken van de wereld, spraken 95 verschillende moedertalen, varieerden in leeftijd van 16 tot 85 jaar en waren net in Nederland of al langer hier, soms al wel 55 jaar. Het opleidingsniveau was gemiddeld laag, hoewel er een kleine groep hoger opgeleiden deelnemers was.

Figuur 1: Verdeling mannelijke en vrouwelijke deelnemers

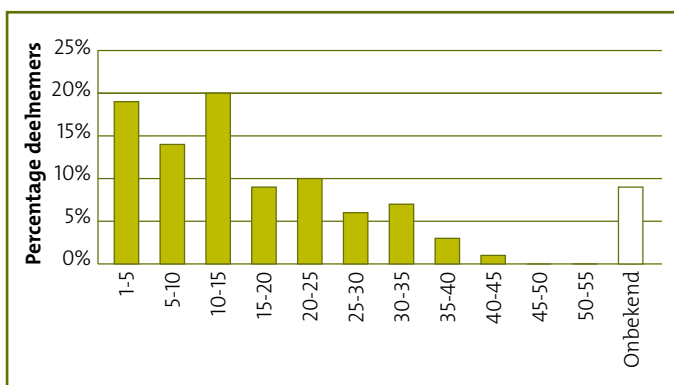
Figuur 2: Reden van komst naar Nederland

¹ Gebaseerd op 1.101 ingevulde intakeformulieren.

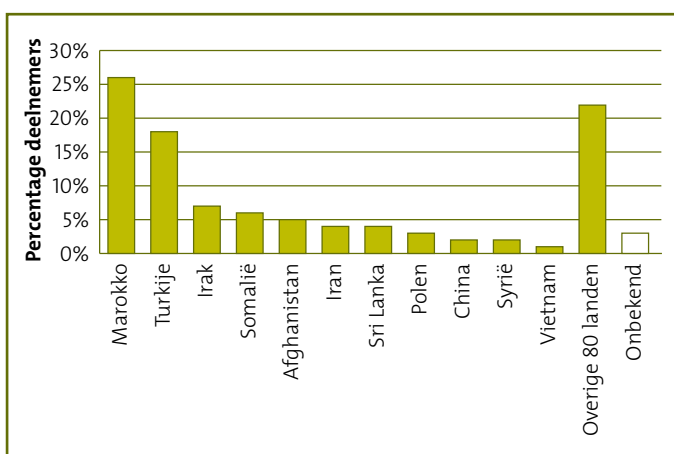

“Benut vrijwilligers vanuit de gemeenschap die je probeert te bereiken. Zij kunnen mensen bereiken die anders ‘onzichtbaar’ blijven.”

Mattias van der Straaten,
Taalontmoetingen Vlissingen,
Stichting Droom

Figuur 3: Aantal jaren in Nederland

Figuur 4: Geboorteland

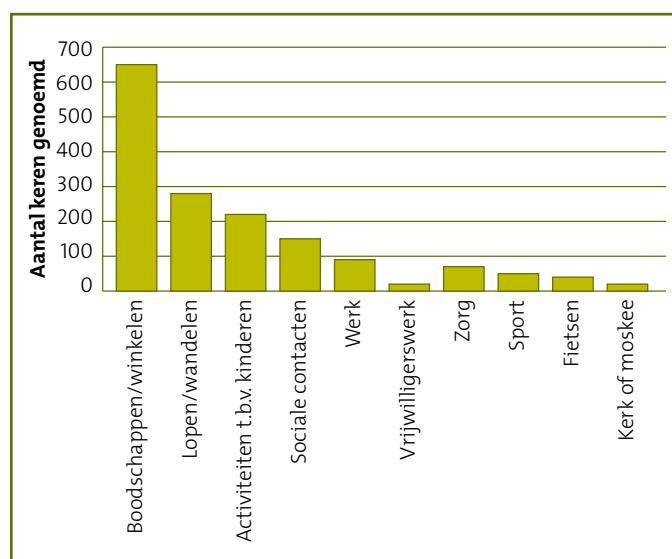
Taalvaardigheid

De eigen inschatting van de beheersing van het Nederlands was aan het begin van deelname aan taalontmoetingen laag. Een beperkte taalvaardigheid was ook een van de criteria om deel te mogen nemen. Gebleken is dat hoe ouder de deelnemer, hoe minder goed

de beheersing van het Nederlands. Opvallend was dat deelnemers die langer in Nederland waren, de taal minder goed beheersten. Dat gold niet alleen voor het Nederlands, maar ook voor hun moedertaal.

Sociale participatie

De meeste deelnemers kwamen aan het begin van deelname aan het taalproject een of twee keer per dag de deur uit. Een op de tien deelnemers gaf aan nooit naar buiten te gaan. Diegenen die de deur wel (eens) uitkwamen, deden dat vooral voor boodschappen of winkelen. Slechts 10% gaf aan voor sociale contacten, zoals een bezoekje aan de burens, familie of bekenden, het huis te verlaten.

Figuur 5: Activiteiten buitenshuis

In totaal gaf 38% van de deelnemers aan dat ze graag vaker de deur uit zouden gaan. Meer dan 25% hoefde niet zo nodig vaker het huis uit, de rest wist het niet of gaf geen antwoord.

Evaluatieonderzoek

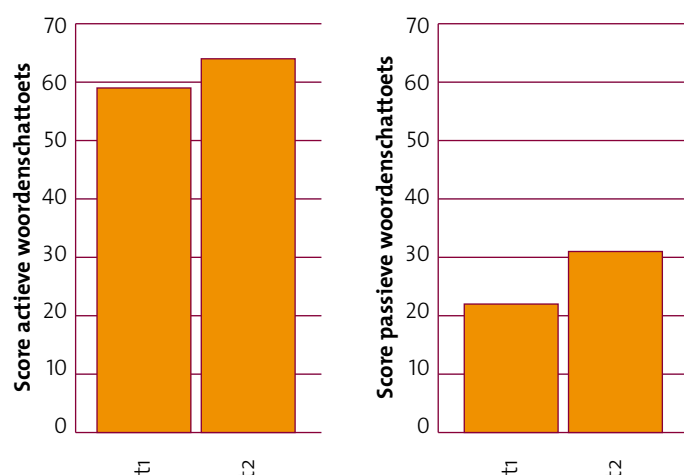
De effecten

Van projectleiders en vrijwilligers hoor je tal van prachtige en ontroerende verhalen over deelnemers die uit hun schulp zijn gekropen, de taal hebben geleerd en nu actief deelnemen aan de maatschappij. Ook de kleine successen tellen, zoals de Afghaanse vrouw die nu zelf met de docent van haar kinderen durft te praten. Ieder succes is in dit geval onbetaalbaar en belangrijk. Maar hoe zit het met die gemene deler? Wat hebben de deelnemers, over het geheel genomen, bereikt?

Om die vraag te beantwoorden, namen de onderzoekers op drie momenten vragenlijsten en woordenschattoetsen af bij een selectie van de deelnemers: aan het begin (t1), halverwege (t2) en aan het eind (t3) van het programma. Helaas nam het aantal respondenten gedurende de onderzoeksperiode af, waardoor de onderzoekers alleen valide uitspraken kunnen doen over de voortgang die de deelnemers tot en met het tweede testmoment hebben geboekt.

Taalvaardigheid

De taalvaardigheid van de deelnemers is in de eerste helft van het programma toegenomen. Dat blijkt uit een groei van de actieve en passieve woordenschat. Ook schatten de deelnemers hun eigen lees- en schrijfvaardigheid halverwege het programma hoger in dan aan het begin.

Figuur 6 en 7: Score actieve en passieve woordenschat

De woordenschatscores zijn vastgesteld aan de hand van toetsen waarbij de deelnemer per woord 0, 1 of 2 punten kon scoren. De scores zijn niet te herleiden tot de standaard Europese taalniveaus. Daardoor is geen uitspraak te doen over het taalniveau, maar wel over voortgang in de gemaakte toets.

Sociale participatie en zelfredzaamheid

De doelstelling van Taalontmoetingen was ook het verhogen van de sociale participatie en zelfredzaamheid. De Nederlandse taal leren is daarvoor 'slechts' een middel. Een aantal deelnemers geeft aan meer deel te nemen aan sociale activiteiten. Vooral naar het park gaan en samen met anderen sporten lijken favoriet.

Het aantal contacten neemt niet toe. Ook het aantal Nederlanders waar men contact mee heeft blijft gelijk. De verbondenheid met het land van herkomst en die met Nederland lijken onveranderd. Wel geeft een aantal deelnemers aan vaker naar Nederlandse muziek te luisteren, Nederlandse kranten te lezen of Nederlandse TV te kijken.

De zelfredzaamheid is licht toegenomen. Dat blijkt onder andere uit het aantal keer dat men zelfstandig iets onderneemt, zoals reizen met het openbaar vervoer of ergens zelf naar toe fietsen. Deelnemers geven aan dat ze het minder moeilijk vinden om dit soort dingen te doen.

Geloof in eigen kunnen en zelfvertrouwen

De deelnemers geloofden in het begin van het programma dat het hen zou lukken om de Nederlandse taal te leren en het zelfstandig te redden in Nederland. Dit is gedurende het programma niet veranderd. Het zelfvertrouwen van de deelnemers is onverminderd hoog gebleven.

“Meer dan de helft van de deelnemers komt sinds de begeleiding van de Buurtcoach vaker buiten de deur en in het wijkcentrum.”

Nicole Stremmelaar, Stichting Travers

“Ik vind dat ze, sinds ik bij haar op bezoek kom, levendiger is geworden. Je merkt aan kleine dingen dat ze iets meer moeite doet. Iets meer tijd besteed aan haar uiterlijk en een koekje bij de thee bijvoorbeeld. Ook spreekt ze wat openlijker. Mijn dochter heeft vorige week onverwacht in het ziekenhuis gelegen en toen heeft A. een keer gebeld hoe het met haar ging. Terwijl telefoneren volgens mij niet haar favoriete bezigheid is.”

Vrijwilliger

Training helpt vrijwilligers hun rol te ontdekken, te benoemen en te vervullen

Robert te Pas geeft vanuit zijn bureau Transparant Communicatie trainingen voor vrijwilligers van taalprojecten. “Ik ben over de jaren heen al bij heel wat projecten langs geweest. De meeste trainingen gaan over grenzen stellen binnen de rol als vrijwilliger. Daar blijkt veel behoefte aan te zijn.”

“Zo is er vaak een spanningsveld tussen relatie en resultaat”, licht Robert toe. “Je wilt als vrijwilliger resultaten behalen op het vlak van taalverwerving, maar daar kom je niet toe als je niet ook aan de relatie werkt. Wanneer je dan nadruk legt op de relatie, kan het wel eens uitmonden in een gezellig samenzijn. In de training maak ik vrijwilligers bewust van hun rol en van de vraag wat ze willen bereiken. Vervolgens geef ik ze handvatten om dat te doen”.

Een grens van heel andere orde is de scheiding tussen vrijwilligerswerk en professioneel (welzijns)werk. “Vrijwilligers die bij deelnemers thuis komen, kunnen te maken krijgen met heel ingewikkelde persoonlijke problematiek. Vaak komen er dan hulpvragen bij vrijwilligers terecht die eigenlijk bij professionele welzijnswerkers horen. Ook hierbij is bewustwording van de rol als vrijwilliger een eerste belangrijke stap. Daarna is het zaak om deze dingen bespreekbaar te maken, zowel tussen vrijwilliger en coördinator als tussen vrijwilliger en deelnemer.”

Communicatie is de sleutel

Robert adviseert om in gesprek te blijven over elkaars grenzen en over wat je wilt en kunt bieden als vrijwilliger. Er is daar geen standaard in, juist omdat dit werk zo individueel is. Vrijwilligers bij taalprojecten worden achter de voordeur bij iemand geplaatst en moeten het ter plekke maar zien te doen. Dat is heel pittig. Daarom is het zo belangrijk dat je de dilemma's met elkaar te durft te bespreken. Ondersteuning en respons van een coördinator is daarin natuurlijk essentieel.”

“Uiteindelijk”, besluit Robert, “gaat het om een interactie van mens tot mens. Je moet je daarbij de vraag durven stellen ‘Wie ben ik als vrijwilliger? Welke rol wil ik? Welke rol heb ik?’. Als je dat weet én je durft daarover het gesprek aan te gaan, komt het helemaal goed”.

Uit onderzoek blijkt...

Deskundigheidsbevordering is een van de succesfactoren van het stimuleringsprogramma. Over het algemeen worden de trainingen als zeer nuttig, inspirerend en informatief ervaren. Een (klein) deel van de projectleiders geeft aan door de vrijblijvendheid van het aanbod te laat met de trainingen te zijn begonnen.

Bron: Evaluatieonderzoek Taalontmoetingen II, ISW, Groningen

De gedroomde projectleider

Maikki Huurdeman werkt als coach/adviseur bij Adviesbureau Van de Bunt. Samen met haar collega's begeleidde zij de afgelopen drie jaar projectleiders van de taalprojecten. Daardoor weet zij als geen ander wat je als projectleider in huis moet hebben om een taalproject te kunnen draaien.

“Ik heb groot respect voor wat de projectleiders hebben opgebouwd met hun project taalontmoetingen.”

“De meeste projectleiders hebben zes tot negen coachingsgesprekken gehad”, legt Maikki uit. “In die gesprekken proberen we de projectleiders aan het denken te zetten over de aanpak van knelpunten. Bijvoorbeeld op het gebied van het vormgeven van het project, het werven, binden en motiveren van vrijwilligers en deelnemers en de samenwerking met andere organisaties. Maar ook meer persoonlijke knelpunten kwamen aan bod. Nu, tegen het einde, gaat het vooral over de manier waarop ze het project kunnen voortzetten. Daarbij moet de projectleider soms het project ‘opnieuw uitvinden’. Je kunt niet zomaar zeggen ‘het Oranje Fonds stopt, wie gaat het nu betalen?’. Je moet echt kijken naar de belangen en posities van andere partijen en dan kijken hoe jouw aanbod daarbij aan kan sluiten.”

De gedroomde projectleider is voor Maikki dan ook iemand die allianties kan bouwen. “Zowel in het project - tussen vrijwilligers en deelnemers - als daarbuiten, in de eigen organisatie, met partners en andere partijen, zoals bijvoorbeeld de gemeente. Zeker in deze laatste fase moet je als projectleider buiten je eigen kaders kunnen kijken hoe jouw project in de gehele omgeving past. Je moet ondernemend zijn en onderzoeken hoe je het aanbod kunt laten aansluiten op de behoefte van de doelgroep en van mogelijke financiers.”

“Ik heb groot respect voor wat de projectleiders hebben opgebouwd”, aldus Maikki. “Zeker omdat zij vaak in moeilijke omstandigheden, midden in bezuinigingen en reorganisaties, hun werk moesten doen. De projectleiders, die ik heb ontmoet, zijn ontzettend betrokken en gedreven.”

Uit onderzoek blijkt...

Veel projectleiders zagen de coaching als een ‘cadeautje’ en maakten er goed gebruik van. De coachingsgesprekken waren onderdeel van het stimuleringsprogramma. Iedere projectleider kon uit twee coaches degene kiezen met wie hij of zij de beste klik had. Gemiddeld vonden er zes gesprekken per projectleider plaats, maar de verschillen onderling waren groot. Vanwege het vrijblijvende karakter van de coaching schakelden sommigen echter hun coach te laat of te weinig in.

Bron: Evaluatieonderzoek Taalontmoetingen II, ISW, Groningen

Project in beeld

TaalThuis van Factor-G

Projectleiders: Yol Cramer en Jeane van Spaandonk | **Organisatie:** Factor-G | **Plaats:** Gouda

Bij Factor-G in Gouda draait het project TaalThuis. Projectleiders Yol Cramer en Jeane van Spaandonk begeleiden de afgelopen drie jaar zo'n 65 vrijwilligers die in totaal 131 deelnemers hielpen met de Nederlandse taal en sociale contacten. Bij Factor-G zijn zowel mannen als vrouwen welkom. In het project staan een-op-een ontmoetingen centraal, maar Factor-G biedt ook groepslessen aan.

Yol en Jeane merkten dat de vrijwilligers vaak hele hoge verwachtingen hadden over wat zij zouden kunnen bereiken bij de deelnemers. Het niveau van het Nederlands is bij sommige deelnemers heel laag. Zij kunnen alleen maar hele kleine stapjes zetten. Factor-G trekt daarom een tot anderhalf uur uit voor de intakegesprekken met de vrijwilliger en besteedt daarbij veel aandacht aan dat verwachtingspatroon. Vrijwilligers krijgen als boodschap duidelijk mee: de ontmoeting staat centraal, het leren van de taal is daarvoor een middel.

Zelfredzaamheid

Ook de zelfredzaamheid is belangrijk. Factor-G drukt haar vrijwilligers op het hart om niet alles voor hun deelnemer te doen, maar om hen juist te leren hoe zij de dingen zelf kunnen doen. Soms is dat lastig. Bijvoorbeeld bij de allochtone vrouwen die 20 tot 25 jaar geleden naar Nederland kwamen met het idee ooit weer terug te gaan naar hun eigen land. Deze vrouwen wisten zich altijd redelijk te redden via hun kinderen, die als tolk dienden. Maar nu zijn de kinderen het huis uit, in sommige gevallen heeft hun man hen verlaten en daar zitten ze dan: verstoken van alle hulp. De vrijwilligers die bij hen thuis komen, moeten oppassen dat ze niet van alles van hen overnemen.

Ruime keuze uit lesmateriaal

Geen deelnemer is bij TaalThuis hetzelfde. De een heeft een

behoorlijke opleiding gevolgd in het land van herkomst, de ander kan nog niet lezen of schrijven. Daarom heeft Factor-G veel verschillende lesmaterialen en –methoden beschikbaar voor de vrijwilligers, deels ingekocht, deels zelf ontwikkeld. Zo kunnen vrijwilligers zelf kiezen welke methode het beste past bij de mogelijkheden en interesses van hun deelnemers en die van henzelf. Kan een deelnemer nog niet lezen of schrijven, dan heeft het bijvoorbeeld geen zin om dat te gaan oefenen. Daarvoor moet je namelijk minstens 700 woorden moet kennen. Een methode die dan beter werkt is de Total Physical Response (TPR) methode: gewoon dingen aanwijzen en ze benoemen.

Groepslessen als vervolgstap

Om de deelnemers vanuit de een-op-een situatie te motiveren om ook buiten hun eigen huis dingen te gaan ondernemen, biedt Factor-G groepslessen aan in een schoolgebouw. Deelnemers, die daaraan toe zijn, stromen van de thuislessen door naar de groepslessen en idealiter van daaruit door naar vrijwilligerswerk of betaald werk. De groepslessen waren in het begin wel een uitdaging; deelnemers kwamen niet op tijd of soms helemaal niet en meldden zich niet af als ze verhinderd waren. In de loop van de tijd zag Factor-G daar wel flinke verbetering in komen. Nu is er een groep vrouwen die met veel plezier en erg trouw komt. Er komen zelfs vrouwen lopend uit hele andere wijken van Gouda naar de groepslessen!

“Het lesgeven blijft het leukst voor de lesgevers en levert het meest op voor deelnemers als het op maat wordt gegeven.”

Yol Cramer en Jeane van Spaandonk

“Als je negatieve berichten over je eigen stad leest en hoort, dan kun je gaan zitten mauwen, maar je kunt ook wat gaan doen. Ik besloot om iets te gaan bijdragen aan de gemeenschap. Ik heb het geweldig naar mijn zin en het klikt erg goed met mijn deelnemer. We zijn begonnen met echte taallessen, maar nu kletsen we ook honderduit over cultuur, politiek en wat al niet meer.”

Hans Blauw, vrijwilliger bij Factor-G

Lokale organisaties: succesfactoren

De lokale organisaties stonden voor de taak de Taalontmoetingsprojecten op te zetten, vrijwilligers en deelnemers te werven, taalkoppels te matchen of groepslessen te starten en samen te werken met andere organisaties. Al doende hebben zij allemaal veel geleerd. De onderzoekers van het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid benoemden op basis van interviews met de projectleiders twaalf succesfactoren die we hier als aanbevelingen weergeven.

1 Zorg voor een goede en ervaren projectleider

Een project heeft meer kans van slagen met een projectleider die ervaring heeft met de doelgroep en goed is in projectmanagement, het werven en aansturen van vrijwilligers en het opzetten van samenwerkingsverbanden. De gedroomde projectleider is betrokken en kan tegelijkertijd afstand bewaren.

2 Houd continuïteit in het projectteam

Bij in ieder geval vier van de organisaties zijn wisselingen geweest in de projectleiders. Projecten waar belangrijke medewerkers wegvallen, verliezen steeds opgebouwde kennis en ervaring. Hierdoor wordt veel tijd en energie gestoken in het inwerken van nieuwe medewerkers, wat ten koste gaat van andere activiteiten.

3 Houd het doel voor ogen

Bij taalontmoetingen is taalverwerving een middel om mensen te helpen actiever te gaan deelnemen aan de maatschappij. Het is goed om die doelstelling voor ogen te houden. Veel projecten hadden aanvankelijk een te grote focus op de taalverwerving. Deze is, mede door inhoudelijke sturing vanuit het Oranje Fonds, verschoven richting het verhogen van zelfredzaamheid en deelname aan sociale activiteiten.

4 Laat het project niet op zichzelf staan

Goede inbedding in de eigen organisatie is belangrijk, zeker in de opstartfase. Soms biedt de organisatie andere activiteiten

aan die geschikt kunnen zijn als vervolgactiviteit voor de deelnemers aan het taalproject. Bijvoorbeeld groepstaalles of sociale activiteiten. Ook in dat geval is interne samenwerking van groot belang.

5 Werk samen met andere organisaties

Een groot aantal organisaties heeft bij de start van hun project eerst ingezet op het creëren van een zo groot mogelijk netwerk en bijbehorend draagvlak. Zo kan men elkaars kennis, vaardigheden, ervaringen en netwerk benutten. Bovendien kan de samenwerking met andere organisaties leiden tot meer naamsbekendheid en dus instroom en doorstroom van deelnemers.

6 Houd contact met de gemeente

Frequent en goed contact met gemeentelijke instanties is belangrijk voor inhoudelijke steun en samenwerking. Ook voor extra financiële steun en de continuering van de financiële bijdrage voor het project is contact met de gemeente cruciaal.

7 Sluit aan bij een bestaande vraag

Een taalproject heeft alleen zin als er een groep allochtonen is met behoefte aan de verwerving van de Nederlandse taal en aan meer (intercultureel) menselijk contact. Daarnaast moeten er ook mensen zijn die daar graag als vrijwilliger een bijdrage aan leveren. Ga daar niet zomaar vanuit, maar onderzoek zo goed mogelijk of dat zo is.

“Zorg dat er een klik is tussen deelnemer en vrijwilliger. Bijvoorbeeld eenzelfde interesse, kinderen, karakter, etc.”

Karin Blook, Taalmaatjes van Humanitas

8 Besteed aandacht aan goede intakegesprekken

Een goed intakegesprek met zowel deelnemers als vrijwilligers is belangrijk en zou volgens sommige projectleiders het beste kunnen worden gehouden door gekwalificeerd personeel. Het gesprek moet relevante informatie opleveren, waarmee een goede koppeling tussen vrijwilliger en deelnemer kan worden gemaakt. Benut het intakegesprek ook om realistische verwachtingen te scheppen bij vrijwilligers over hun inzet en de resultaten.

9 Begeleid de koppels tijdens het traject

Hoewel het verloop onder vrijwilligers met name komt door persoonlijke omstandigheden (ziekte, werk, tijdgebrek), is een goede begeleiding tijdens een periode van taalontmoetingen belangrijk om uitval van vrijwilligers te voorkomen.

10 Zoek balans in flexibiliteit en sturing

Flexibiliteit in de doelen van elk koppel is nodig, bijvoorbeeld omdat elke deelnemer een eigen instroomniveau, belevingswereld en wens heeft. Daarmee samenhangend is flexibiliteit in de invulling van de ontmoetingen van belang. Koppels moeten zelf de frequentie, locatie, thematische invulling en lesmethoden kunnen kiezen. Projectleiders moeten 'de koppels zelf hun weg laten vinden' en 'niet teveel een eigen stempel willen drukken op het project'.

Te veel flexibiliteit kan echter leiden tot onduidelijkheid. De koppels hebben ook handvatten nodig, bijvoorbeeld bij het opstellen van

doelen, het vinden van methodieken, de omgang met cultuurverschillen of de omgang met en doorverwijzing van, deelnemers met complexe problematiek. Bovendien kan het te vrij laten van de vrijwilliger en deelnemer, leiden tot 'een gevoel van verwaarlozing'.

11 Kies de juiste methodiek

Het kiezen van geschikte lesmaterialen en het afstemmen van de methodiek op de koppels is volgens enkele projectleiders een belangrijke succesfactor binnen het programma. Meerdere projecten zijn relatief lang bezig geweest met het vormgeven van het aanbod en het kiezen van methodes. Sommige projectleiders hadden verder moeite met het afstemmen van de methode op het niveau van de deelnemer. Bij het Landelijk Netwerk Thuislesorganisaties is veel kennis en informatie beschikbaar over lesmethoden en materialen. Op pagina 38 vindt u een lijst van gebruikte lesmethoden.

12 Besteed aandacht aan doorstroom van deelnemers

Het doel van taalontmoetingen is vooral het verhogen van sociale participatie. Dat gaat niet vanzelf, daar moeten organisaties bewust aandacht aan besteden. Door samenwerking binnen de eigen organisatie en met andere organisaties kunnen mogelijkheden aan deelnemers worden geboden. Samenwerken kan bijvoorbeeld met een centrum voor inburgering, wijk- en buurtcentra, sportclubs, maatschappelijk werk, bibliotheken, vrijwilligersorganisaties en vluchtelingenwerk. Veel projectleiders geven aan dat nazorg belangrijk is, maar bij velen ontbreekt de tijd hiervoor.

Wervingskanalen deelnemers

Hoe bereik je een groep sociaal geïsoleerde mensen? Deze wervingskanalen zijn onder meer door de projectleiders ingezet.

- Via persoonlijke netwerk
- Basisscholen en peuterspeelzalen
- Advertenties
- UWV
- Maatschappelijk werk
- Folders
- Jeugd- gezondheidszorg
- Welzijnswerk
- Consultatiebureau
- (eigen) Informatiebijeenkomsten
- Huisartsen en hulpverleners (GGD, GGZ)
- Markten, braderieën, buurtfeesten
- Gemeente: inburgeringstrajecten
- Zelf aanmelding n.a.v. media-aandacht
- Schoolmaatschappelijk werk
- Zelfhulporganisaties
- Vrouw-kind centrum
- Migrantenorganisaties
- Voedselbank
- Re-integratiebureaus
- Sociaal cultureel werk
- Woningbouwvereniging
- Project Buurtmoeders
- Wijkadviseur
- Overige eigen taalactiviteiten (doorstroom)
- Andere taalaanbieders
- Kerken en moskeeën

Wervingskanalen vrijwilligers

- Via via
- Radio en televisiespotjes
- Huis-aan-huisbladen en regionale kranten
- N.a.v. landelijke campagnes
- Websites en digitale nieuwsbrieven
- Flyers en folders
- Vrijwilligerscentrale of vrijwilligersbank
- Via benadering van kerken
- N.a.v. media aandacht over het project
- UWV (posters en website)
- Markten en braderieën
- Eigen, bestaand netwerk
- Positieve beeldvorming van succesvolle koppels in (regionale) media
- Werkbezoeken aan andere projecten die met vrijwilligers werken

In de praktijk : inburgeringsplicht

Hoewel het volgens de richtlijnen van het stimuleringsprogramma niet de bedoeling was, zijn er toch enkele deelnemers toegelaten die inburgeringsplichtig waren. Bijvoorbeeld omdat de deelnemer door ziekte niet goed aan het inburgeringstraject had kunnen meedoen, of omdat de deelnemer zo slecht kon lezen en schrijven dat hij/zij extra begeleiding nodig had om het inburgeringstraject te kunnen volgen.

“Omdat onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal soms een van de redenen is waarom mensen niet aan het werk komen, kunnen Taalontmoetingen een aanvulling zijn op iemands reïntegratietraject. Zoek daarom samenwerking met de gemeente. Dat biedt kansen op verankering van je project.”

Karin Veld, Taalmaatjes Heerenveen en Skarsterlan van Stichting VluchtelingenWerk Noord-Nederland (VWNN)

In de praktijk: de vrijwilligers

De ‘ideale vrijwilliger’ heeft affiniteit met de doelgroep en voldoende beheersing van de Nederlandse taal, een realistische verwachting en een respectvolle houding naar andere culturen. Hij/zij is bovendien betrouwbaar, geduldig, sociaal, zelfstandig en creatief en kan eigen grenzen stellen en bewaken.

De samenstelling van de groep vrijwilligers is, net als die van de deelnemers, zeer divers. Ondanks de diversiteit zien de projectleiders voornamelijk hoger opgeleide, vrouwelijke vrijwilligers in de leeftijd van 50 jaar en ouder, die niet (meer) werken en nieuwsgierig zijn naar andere culturen. Vaak hebben vrijwilligers ook een migrantenachtergrond of is hun partner migrant.

In de praktijk: begeleiding

Bij veel projecten bestaat de communicatie tussen projectleider en vrijwilliger na de koppeling vooral uit telefonisch en elektronisch contact. Veelal bestaat wel een zekere vorm van structuur in de begeleiding: bijvoorbeeld een voortgangsgesprek een maand na de koppeling, dan weer na een half jaar en een afsluiting na een jaar. Problemen, vragen en dergelijke worden echter vooral besproken via telefoon of e-mail. Het initiatief voor contact ligt dan vaak bij de vrijwilliger zelf.

Een klein aantal projecten heeft vaste momenten waarop vrijwilligers langs kunnen komen, zoals inloopuren. Tijdens die momenten kunnen vrijwilligers materiaal ophalen en kan met de medewerkers samen worden besproken wat het beste is voor de deelnemer in een specifieke fase van het traject.

In de praktijk: bijeenkomsten voor vrijwilligers

Naast specifieke trainingen leren vrijwilligers vooral van elkaar en van de projectmedewerkers via vaste, meestal maandelijkse, bijeenkomsten met andere vrijwilligers of taalkoppels. Projecten organiseren verder ook activiteiten waarin vrijwilligers hun ervaringen met elkaar en met de projectleiders kunnen uitwisselen, bijvoorbeeld gezamenlijke uitjes, een middag in de bibliotheek, een koffie-ochtend of een vrijwilligerslunch. Een van de projecten heeft daarnaast een online platform voor vrijwilligers waarop ervaringen worden gedeeld. Een ander project is bezig met de toepassing van sociale media om kennisuitwisseling vorm te geven.

Project in beeld

Taalmaatjes Emmen

Projectleider: Alinda Bennink | **Organisatie:** VluchtelingenWerk Noord-Nederland | **Plaats:** Emmen

In Emmen wordt het project Taalmaatjes verzorgd door VluchtelingenWerk Noord-Nederland. Want ook Emmen heeft een behoorlijke groep allochtone inwoners die wel wat hulp kan gebruiken bij de Nederlandse taal en het leggen van sociale contacten. De werkgroep van VluchtelingenWerk in Emmen had in het verleden al wat kleine taalactiviteiten ondernomen, maar nog niet op de schaal die mogelijk was via het Stimuleringsprogramma Taalontmoetingen.

“Je kunt ‘Best Practices’ van anderen best gebruiken, maar laat je er niet door beperken. Hou je blik open en doe wat er bij jouw project werkt”.

Alinda Bennink

“Ik had via een folder over gehoord over taalontmoetingen en heb mij aangemeld. Dankzij Dirk durf ik me veel meer te uiten. Ik kan zelfstandig boodschappen doen, ik ga naar de markt en kan in de winkels goed begrijpen wat ik koop.”

Abdi Ali Amaan uit Somalië, nierdialyse patiënt

In het projectvoorstel trokken Emmen en Assen gezamenlijk op. Toch zijn de verschillen tussen deze plaatsen groot. Waar in Assen zowel vrijwilligers als deelnemers bijna in de rij staan, had Emmen behoorlijk wat moeite om ze te vinden. De groep oudkomers in Emmen bleek moeilijk bereikbaar te zijn. Alinda Bennink, projectleider, probeerde de aanpak van Assen en zocht in de moeilijkste hoeken. Ze bleek het zichzelf te moeilijk te maken. Pas toen ze breder rond ging kijken, kwam ze via via bij de doelgroep die ze zo hard probeerde te bereiken.

Les tijdens dialyse

Zo stuitte Alinda in het ziekenhuis op enkele vluchtelingen die vanwege medische problemen het inburgeringstraject niet goed konden volgen: bijvoorbeeld nierdialyse patiënten. Nu gaan vrijwilligers eens per week naar het ziekenhuis om tijdens de dialyse les te geven. Voor deze groep is de taal niet alleen belangrijk voor de sociale contacten, het helpt ze ook de instructies van de artsen op te volgen.

Diversiteit

Taalmaatjes Emmen werkt met veel verschillende groepen die allemaal zo hun eigen problematiek hebben. Zo zijn de vrouwelijke oudkomers van Marokkaanse of Turkse afkomst niet alleen moeilijk te bereiken, maar ook moeilijk sociaal te activeren. Een van de vrijwilligers moest echt op ‘audiëntie’ bij de man des huizes om toestemming te krijgen om les te geven aan zijn vrouw. Voor zo’n vrouw is

Abdi Ali Amaan en Dirk Gedink samen op stap.

een activiteit buitenshuis al snel een stap te ver en is het wekelijkse contact met een Nederlandse vrijwilliger al heel waardevol.

Taalmaatjes Emmen werkt ook met mannen die slachtoffer zijn geweest van mensenhandel. Zij krijgen vaak weinig ondersteuning bij inburgering. Deze mannen blijken enorm gemotiveerd om de taal te leren en uit hun isolement te stappen.

Beperkte doorstroming

Net als veel andere projecten worstelt Taalmaatjes Emmen met de doorstroming van de deelnemers naar vrijwilligerswerk of andere sociale activiteiten. Sommige deelnemers halen het taalniveau niet dat nodig is voor veel vrijwilligerswerk. Maar ook blijkt het aanbod aan sociale activiteiten in Emmen beperkt te zijn. Daarom zoekt VluchtelingenWerk Noord-Nederland nu samenwerking met een multiculturele organisatie om te zien of ze een 'Praathuis' kunnen oprichten, waar zowel allochtone als autochtone Nederlanders komen.

Geleerd van de coach

Projectleider Alinda heeft veel gehad aan haar coach en raadt iedereen aan om iemand te zoeken om af en toe mee te sparren. Zelf leerde zij om haar project op te delen in kleine, haalbare stappen en zich niet blind te staren op de doelstellingen voor de komende drie jaar. En nu bespreekt ze met haar coach strategieën om de gemeente en andere potentiële financiers te benaderen om de toekomst van het project zeker te stellen.

“Het mes snijdt aan twee kanten. Ik krijg echt het gevoel dat ik iemand help. En voor mijzelf geeft het een voldaan gevoel. En het is niet alleen taalles. Het is ook veel praten. Op die manier vertellen we elkaar over onze cultuur. Dat is voor allebei leerzaam en soms confronterend, maar vooral leuk.”

Dirk Gedink, vrijwilliger

Hoog bezoek voor Stichting

Prinses Máxima, beschermvrouwe van het Oranje Fonds, bezocht op 12 april 2012 Stichting Piëzo in Zoetermeer. Voor de vrijwilligers en deelnemers aan het project was haar bezoek een grote verrassing.

Prinses Máxima sprak met deelnemers aan de taalontmoetingen. Een Afghaanse oudere man vertelde dat door deelname aan het project 'de lamp' bij hem weer was aangegaan en hij nu veel meer zelfstandig zaken onderneemt.

Ook sprak de Prinses een vrijwilligster die les geeft aan een klein groepje ouders op een basisschool. Deze vrijwilligster legde uit dat de ouders, door de taallessen te volgen op de school van hun

kinderen, meer betrokken raken bij de onderwijsloopbaan van hun kinderen.

De meeste vrijwilligers hebben eerst zelf deelgenomen aan activiteiten van Piëzo. Zoals bijvoorbeeld Layla. Zij is afkomstig uit Irak. "Ik heb zelf meegemaakt hoe het is om de Nederlandse taal te leren en om te integreren in de Nederlandse samenleving. Daarom vind ik het zo belangrijk andere vrouwen daarbij te hel-

Piëzo

pen. Ik was heel trots dat ‘mijn’ deelnemster met de Prinses durfde te praten en haar verhaal vertelde. Natuurlijk vond ik het ook heel bijzonder dat ik Prinses Máxima kon vertellen hoe belangrijk dit werk is.”

Voor veel deelnemers is de Prinses een voorbeeld. “Toen ze voor het eerst op televisie was, sprak ze met een accent. Maar nu bijna niet meer. Dat zou ik ook wel willen”, aldus een van de deelnemers.

Ook voor projectleider Evelyn van Boven kon de dag niet meer stuk. “We konden laten zien hoe bijzonder het project is, hoe divers onze vrijwilligers en deelnemers zijn en wat voor een bijzonder netwerk we hebben via de bezoekers mannen en –vrouwen. Voor mijzelf was het ook weer heel indrukwekkend om de verhalen van de deelnemers en vrijwilligers te horen. Ik werd weer eens geconfronteerd met het belang van wat we doen en zag de chemie en de verbinding die er tussen mensen kan ontstaan.”

Project in beeld

Bezoekvrouwen en -mannen maken het verschil

Projectleider: Evelyn van Boven | **Organisatie:** Stichting Piëzo | **Plaats:** Zoetermeer

Het Taalontmoetingsproject van Stichting Piëzo ontleent zijn kracht aan het feit dat het is geïntegreerd in andere activiteiten van de stichting. Evelyn van Boven, projectleider, legt uit hoe dat werkt. “Piëzo werkt met een stappenplan dat mensen in vijf stappen begeleidt van eerste maatschappelijke contact tot opleiding of reguliere baan. Al onze activiteiten sluiten op elkaar aan en versterken elkaar, zo ook de taalontmoetingen die uitstekend binnen deze methodiek passen.”

Die onderlinge versterking begint al bij de werving van de deelnemers. “Binnen Piëzo werken we al langer met bezoekvrouwen en –mannen”, aldus Evelyn. “Zij bezoeken mensen die in een sociaal isolement leven om het eerste contact te leggen. Bezoekvrouwen en –mannen hebben meestal dezelfde culturele achtergrond als degene die zij bezoeken en dat werkt. Neem bijvoorbeeld de groep oudere migranten. Zij hebben soms al met diverse organisaties te maken gehad, maar de taal is vaak een struikelblok. Wanneer iemand vanuit hun eigen cultuur ze in hun eigen taal kan benaderen, gaat het vaak wél goed.”

Thuislessen of groepslessen

De bezoekvrouwen en -mannen bepalen samen met een coördinator wat voor hulp de persoon nodig heeft. Wanneer taal de grootste oorzaak is voor het sociale isolement, dan wordt Evelyn ingeschakeld om te zien of taalontmoetingen uitkomst kunnen bieden. “Ik bekijk of er behoefte is aan een-op-een thuisles of aan groepslessen in een Piëzo Centrum. Wanneer we starten met een thuisles, proberen we over te stappen naar de groepslessen zodra de persoon het kan. Soms is dat na een half jaar, soms na een jaar.”

Door naar andere activiteiten

Maar niet alleen bij het werven van lesnemers heeft het project Taalontmoetingen baat bij andere activiteiten van Piëzo. Ook in het vervoltraject. “Onze werkwijze is erop gericht mensen te begeleiden naar een zo volledig mogelijke participatie, integratie en emancipatie binnen de samenleving”, vertelt Evelyn. “Dus wanneer lesnemers er klaar voor zijn, kunnen zij bij ons ook de volgende stap zetten en meedoen aan allerlei activiteiten. Van kook-, schilder- of yogalessen tot trajecten voor beroepsoriëntatie. We werven zelfs onze eigen taalvrijwilligers onder deelnemers aan andere activiteiten. Zij hebben vaak zelf een traject achter de rug en begrijpen als geen ander wat het is om Nederlands te moeten leren.”

Naar school

Naast thuislessen en lessen in de centra, biedt Piëzo ook lessen aan op basisscholen. “Met behulp van de school en welzijnsorganisaties

vinden we ouders, meestal moeders, van gezinnen die veel belemmeringen hebben. De lessen vinden vaak plaats in de ouderkamer van de school en zijn heel erg gericht op het begrijpen van de informatie die er vanuit de school wordt gegeven. Bijvoorbeeld de nieuwsbrieven van de school en de gesprekken met de leerkrachten.” Voor het vinden van deelnemers op de scholen was het wel even zoeken naar de juiste aanpak. Evelyn: “Je ziet de moeders op het schoolplein staan, maar toch blijkt het moeilijk ze te bereiken. Ik heb daar de afgelopen periode veel over geleerd. Een briefje rondsturen werkt echt niet, je moet persoonlijk contact zien te krijgen. Daarom zijn we nu ook aanwezig op allerlei bijeenkomsten, ouderavonden en zelfs feestjes van de scholen.”

“Ik kom uit Marokko en ben al twintig jaar in Nederland. Ik heb veel geleerd van Layla, de vrijwilligster die mij helpt. Ik durf nu meer te zeggen, ook in groepjes. Ik kan beter schrijven en ook eenvoudige formulieren invullen. Daardoor ben ik minder afhankelijk van mijn kinderen en anderen.”

Mahjouba, deelnemster

Evaluatieonderzoek

Taalkoppels en groepslessen

De onderzoekers van het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid hebben dertig taalkoppels en groepslessen geobserveerd en de vrijwilligers en taaldocenten geïnterviewd. Op basis van deze steekproef benoemden de onderzoekers factoren voor succesvolle taalontmoetingen.

“Hou de ontmoetingen laagdrempelig en geef de relatie tussen taalcoach en deelnemer de tijd zich te ontwikkelen.”

Rien Hochstenbach en Roland Erwich, “Wat zegt u?” van Stichting Partners in Welzijn

In de praktijk: taalkoppels

Bij zestien projecten bestaat de invulling van het programma uit taallessen of taalontmoetingen tussen een deelnemer en een vrijwilliger. De taalontmoetingen vinden bij de deelnemer thuis plaats of op een locatie buitenshuis, zoals een café, buurthuis, bibliotheek, school of het gebouw van de lokale projectorganisatie. In een enkel geval vinden de ontmoetingen plaats bij de vrijwilliger thuis. De taalontmoetingen duren meestal een uur. Enkele taalkoppels spreken twee uur af, soms zelfs twee keer per week. Sommige projecten deden ook groepslessen.

In de praktijk: groepslessen

Vijftien van de betrokken lokale projecten organiseren (ook) groepslessen. Deze worden op een vast tijdstip en een vaste locatie gehouden: in klaslokalen op scholen, in buurthuizen en soms bij de projectorganisatie. De grootte van de groepen varieert van twee tot vijftien personen. De groepen hebben over het algemeen een keer per week les, variërend van een uur tot tweeënhalf uur. Ongeveer een derde van de organisaties biedt de deelnemers twee keer per week een groepsles aan.

1 Gemotiveerde deelnemers

De deelnemer moet zelf willen, leergierig zijn, interesse hebben voor de Nederlandse cultuur en bereid zijn thuis aan het Nederlands te werken. Over het algemeen is de motivatie onder deelnemers hoog. Bij groepslessen verschilt de motivatie tussen de deelnemers onderling nog wel eens. Groepslessen vragen iets meer discipline, bijvoorbeeld om op tijd te komen en om huiswerk te maken.

2 Directe contacten

De kracht van zowel de een-op-een ontmoetingen als de groepslessen is het directe contact tussen vrijwilliger en deelnemer. Dat schept een veilige omgeving, waarin met respect en wederzijds begrip gewerkt wordt. In de groepslessen hebben deelnemers bovendien ook nog onderling contact. Hierdoor zien ze dat ze niet de enige zijn die worstelen met de taal en kunnen ze zich aan elkaar optrekken.

3 Flexibiliteit in thema's

De vrijheid in de aanpak en de invulling van de taalontmoetingen is een van de sterke punten van het programma. Daardoor kan goed op de behoeften van de specifieke deelnemer of groep worden ingespeeld. Vrijwilligers waarderen dat er in de taalkoppels zowel gelegenheid is om deelnemers de Nederlandse taal te leren als om hen te helpen met problemen uit het dagelijkse leven. De taalontmoetingen beginnen vaak met een gesprek over wat er de afgelopen week in het leven van de deelnemer is voorgevallen. Onderwerpen die daarbij vaak besproken worden zijn de kinderen of kleinkinderen, het werk en het nieuws.

Ook deelnemers van de groepslessen kunnen zelf aangeven welke onderwerpen voor hen belangrijk zijn en waar hun interesse ligt. Thema's die aansluiten bij de leefwereld van de deelnemers en daardoor functioneel voor hen zijn worden met meer enthousiasme door de groep ontvangen.

“Onze vrijwilligers maken vaak veel meer uren dan vooraf afgesproken en weten hierdoor heel veel te bereiken; ze vergroten het zelfvertrouwen en het netwerk van de deelnemer en nemen soms het hele gezin op sleeptouw.”

Yvonne Polman, MENS (Met Elkaar Nederlands Spreken) van Stichting VluchtelingenWerk Zuidvleugel

“Laat de taalvrijwilliger de cliënt eens uitnodigen bij hem of haar thuis. Dan kan de deelnemer ook ervaren hoe het in een Nederlands gezin gaat. De deelnemer voelt zich vereerd dat hij in de persoonlijk omgeving van de begeleider mag stappen. Het is goed voor de vertrouwensrelatie en het zelfbeeld van de deelnemer.”

Tatiana Ockeloen, Taalmaatjes Assen, Stichting VluchtelingenWerk Noord-Nederland (VWNN)

In de praktijk: activiteiten

Ongeveer de helft van de taalkoppels onderneemt wel eens samen activiteiten buiten de lessen om. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om een bezoek aan de bibliotheek of het wijkcentrum, een ommetje lopen of samen boodschappen doen. Er zijn enkele vrijwilligers die de deelnemers hebben leren fietsen. In de groepslessen wordt minder tijd aan 'buitenschoolse' activiteiten besteed.

Aanvullende activiteiten voor deelnemers

• Gezamenlijk bezoek aan bibliotheek	• toernooien)
• Ouder en kind momenten	• Voorleesmiddag
• Koffieochtenden koppels	• Taalcoachcafé
• Informatieve momenten (bijv. over GGz, ziektekosten, belastingen, gemeente)	• Handwerkklassen (naaien, knutselen)
• Uitjes n.a.v. thema gebruikt in lessen	• Specifieke (groeps) taallessen (conversatie, debat)
• Sportmiddagen (of	• Dans en/of muziekmiddag
	• Educatieve uitstapjes (bedrijf, fabriek)

In de praktijk: titels van genoemde methodieken en lesmaterialen

• De deur uit	• Alfaschrift
• 7-43	• En nou in het Nederlands!
• Taal ping pong	• Aap
• Breekijzer 1 & 2	• Piramide
• Tempo	• Horen zien schrijven
• Klare taal	• Kies je Route
• Thuis in taal	• Fatima tas
• Nederlands voor anderstaligen	• Kleur & klank
• Onderweg	• PR
	• Starterskrant

Voor meer informatie over deze en andere lesmaterialen kunt u terecht bij het Landelijk Netwerk Thuislesorganisaties (www.stichtingInt.nl).

4 Goed lesmateriaal

Een goede taalontmoeting is afhankelijk van het lesmateriaal waarmee de vrijwilligers en de taaldocenten kunnen werken. Vrijwilligers geven aan dat het van belang is dat het materiaal aansluit bij het taalniveau van de deelnemer. Sommige vrijwilligers vinden het aanleren van de Nederlandse taal moeilijker dan verwacht. De organisaties zouden volgens hen meer (start)materiaal moeten aanbieden en vrijwilligers wijzen op manieren waarop ze de taalontmoetingen kunnen inrichten. Zowel in de taalkoppels als in de groepslessen wordt gebruik gemaakt van eigen lesmaterialen.

In de praktijk: alternatieve lesmethoden

Sommige vrijwilligers bedenken zelf allerlei oefeningen, zoals rollenspellen, dictées of invulzinnen over een bepaald thema. Ze zijn daarin zeer creatief. Een van de vrijwilligers had bijvoorbeeld het hele huis van de deelnemer onder de post-it's gehangen om aan te geven welke lidwoorden bij de verschillende voorwerpen hoorden. Na een week wist de deelnemer alles correct te benoemen. Daarnaast maken vrijwilligers gebruik van taal- en woordspellen, zoals Scrabble.

5 Continuïteit van de taalervaringen

Voor een goed werkende ontmoetingenreeks is continuïteit een belangrijk vereiste. Deelnemer én vrijwilliger moeten gedurende een langere periode beschikbaar zijn. Dat betekent dat er zichtbare inzet getoond moet worden. De taalontmoetingen moeten op regelmatige basis plaatsvinden, want uitval van vrijwilliger, docent of deelnemer(s) of langdurige afwezigheid van een van hen komen de resultaten van het project niet ten goede.

In de praktijk: werken met mannen

De inhoud van een taalvriendschap tussen een mannelijke vrijwilliger en een mannelijke deelnemer is vaak anders dan die tussen een vrouwelijke vrijwilliger en een mannelijke deelnemer. Dat komt enerzijds doordat de interesses van de mannelijke deelnemer eerder met de interesse van een mannelijke vrijwilliger overeenkomt dan met die van een vrouwelijke vrijwilliger. Anderzijds is het volgens enkele projectleiders zo dat mannen meer of vaker vanuit een methode (willen) werken. Ze gaan systematischer te werk, zijn ambitieuzer in hun doelstellingen en ook doelgerichter: 'deze stof wil ik onder de knie hebben'.

Project in beeld

Keuze voor groepslessen pakt goed uit

Projectleider: Willeke van der Doelen | **Projectmedewerker:** Brenda van Dinther | **Organisatie:** Welzijnsonderneming Divers
Plaats: 's-Hertogenbosch

In 's-Hertogenbosch werkt Welzijnsonderneming Divers samen met Vluchtelingen-Werk Nederland. Gezamenlijk organiseren zij Taalontmoetingen. Divers heeft bewust gekozen om de Taalontmoetingen in groepen te laten plaatsvinden, niet een-op-een. Willeke van der Doelen, projectleider, en Brenda van Dinther, een van de projectmedewerkers, leggen uit waarom en lichten toe hoe dat in de praktijk werkt.

“Voor ons zijn er drie belangrijke redenen om voor groepslessen te kiezen”, vertelt Willeke. “Ten eerste leiden de groepslessen ertoe dat mensen direct hun huis uit komen. Zo leren zij al basisvaardighe-

den om zich in de maatschappij te bewegen. Neem bijvoorbeeld de ouderen die leerden hoe zij een deeltaxi konden nemen. Of hoever zij eigenlijk konden komen met de accu van hun scootmobiel.”

“Heb geduld, geduld, en dan nog een beetje geduld. En improvisatievermogen!”

“Stap er met een open mind in. Bedenk niet te veel van te voren hoe het zou moeten, maar begin er ontspannen.”

Tips van vrijwilligers van
Divers aan andere vrijwilligers

Intercultureel contact

“Een tweede belangrijke reden om voor groepslessen te kiezen, is dat de deelnemers elkaar leren kennen”, vervolgt Willeke. “Ze zien dat ze niet de enige zijn die worstelen met de taal en met deelname aan de maatschappij”. Brenda vult aan: “Doordat jong en oud en mensen van verschillende achtergronden bij elkaar in de groep zitten, ontstaan er hele bijzondere ontmoetingen. Laatst hadden we in onze mannengroep een stevige discussie tussen een Afghaanse traditionele ‘heer’ en een Turkse man. Dat ging er hard aan toe, maar aan het eind van de bijeenkomst werden de handen geschud en was alles weer goed. Of neem de discussie over gezondheid en seksualiteit in de vrouwengroep. De jongere vrouwen lieten de oudere vrouwen zien dat die onderwerpen best bespreekbaar konden zijn.”

Schoolse vaardigheden

Tot slot noemt Willeke het aanleren van schoolse vaardigheden als reden voor de keuze voor groepslessen. “De groepslessen vinden op vaste tijden plaats, de deelnemers moeten op tijd komen en zo ontstaat een ritme. Ook krijgen ze soms huiswerk mee dat de volgende keer wordt besproken. Daarbij gaat het ons niet om het gebruik van ‘d’ of ‘t’ of om de lidwoorden. Het gaat erom dat de deelnemers zich kunnen redden in de supermarkt, bij de dokter of op de school van hun kinderen en dat ze geactiveerd worden om mee te doen aan activiteiten of aan vrijwilligerswerk”. Brenda benadrukt daarbij het belang van maatwerk. “We vragen de deelnemers altijd wat zij willen leren en waar hun interesse ligt. Door juist die onderwerpen te behandelen, weet je mensen echt te raken en te betrekken. Dat werkt veel beter dan van bovenaf lesstof opleggen.”

Willeke is niet bang dat ze, door voor groepslessen te kiezen, een groep mist die de stap naar buiten nog niet durft te zetten. “Als het nodig is, halen we deelnemers thuis op en zorgen voor een warme overdracht. Ook hebben we in ‘s-Hertogenbosch ander aanbod in een-op-een lessen. Daar werken we mee samen, zodat we de mensen naar de juiste plek kunnen overdragen.”

Certificaten

Hoewel Willeke niet zelf het projectplan schreef - ze nam het stokje over van een collega - is ze er wel trouw aan gebleven. “Het plan zat goed in elkaar en dan is het belangrijk dat vast te houden”, aldus Willeke. Wel introduceerde ze de uitreiking van certificaten aan elke deelnemer aan het einde van een lesperiode. “Dat zijn toch zulke mooie momenten! Tijdens deze feestelijke bijeenkomsten zag je de deelnemers stralen toen ze hun certificaat onder luid geklap van hun medeleerlingen ontvingen. Voor veel deelnemers iets wat ze niet of zelden hadden meegemaakt. Trots als een pauw op hun eigen prestatie en dankbaar voor de hulp die ze hebben gekregen. Vastberaden om door te gaan en hun doel te bereiken.”

Aanlooptijd hard nodig

Terugkijkend op bijna drie jaar Taalontmoetingen constateert Willeke dat een project als dit een flinke aanlooptijd nodig heeft. “Onder andere om bekendheid te krijgen onder de doelgroep en de professionele welzijnswerkers. Nu, na ruim tweeënhalve jaar, kan ik echt zeggen dat het staat. Het is dus heel waardevol dat we in het Stimuleringsprogramma Taalontmoetingen die tijd hebben gekregen. Daarnaast heeft het absoluut bijgedragen aan het succes dat wij voldoende, gemotiveerde en betrokken vrijwilligers hadden. Mede dankzij hen kunnen wij de Taalontmoetingen voortzetten.”

Project in beeld

Kracht in het Kwadraat

Projectleider: Gré de Vries | **Organisatie:** Stichting Wisselwerk | **Plaats:** Apeldoorn

Werken aan de kracht van mensen. Dat is wat het taalontmoetingsproject van Stichting WisselWerk in Apeldoorn doet. Maar niet in enkelvoud. Nee, in het kwadraat! Vandaar de titel van het project: Kracht². Gré de Vries leidt dit project sinds 2009 en licht toe hoe zij aan de titel Kracht² komt.

“Mijn leven is heel anders dan twee jaar geleden. Ik durf nu met mensen te praten, de burens komen langs en ik ben vrijwilligerswerk gaan doen in een verzorgingstehuis.” Ria vult aan: “Haar grootste succes behaalde ze laatst tijdens een etentje met de rotary. Nesli vertelde over haar droom om een eigen winkeltje te starten met koekjes en taarten. Ze kreeg direct van een van de aanwezigen een opdracht en later volgden er nog meer. Zo worden dromen werkelijkheid.”

Nesli is van Koerdische afkomst en al achttien jaar in Nederland, maar kreeg van haar schoonfamilie geen toestemming om de deur uit te gaan. Sinds haar schoonfamilie terug is naar Turkije, is zij op zoek gegaan naar mogelijkheden om in contact te komen met Nederlanders. Met hulp van Ria Green, vrijwilligster bij Wisselwerk, lukte dat.

“Met taalontmoetingen werken we uiteraard aan het versterken van de deelnemer via taalontwikkeling en activiteiten buitenshuis. De deelnemer komt daarmee meer in zijn of haar kracht te staan, dat is natuurlijk hét doel van het project”, aldus Gré. “Maar we hebben gemerkt dat ook de vrijwilliger soms onvermoede krachten in zichzelf ontdekt. Zij zijn voor ons dus net zo goed een doelgroep als het gaat om integratie en participatie. Veel van de vrijwilligers komen namelijk in hun dagelijks leven niet of nauwelijks in contact met andere culturen. Wanneer dat bij Kracht² wel gebeurt, ontdekken de vrijwilligers van alles over de andere culturen en over zichzelf. Zoals bijvoorbeeld de vrijwilligster die zichzelf typeerde als zakelijk en praktisch. Zij werd zich in het traject bewust van haar sociale vaardigheden en geduld.”

Werven

Kracht² werft vrijwilligers op allerlei mogelijke manieren. Gré: “We versturen persberichten, staan op beurzen en in bibliotheken en zijn aanwezig op cursusmarkten. Helaas hebben we altijd een tekort aan vrijwilligers en staan er deelnemers op de wachtlijst.” Voor nieuwe vrijwilligers organiseert Gré een introductiebijeenkomst. “Dat doen we bewust met een groepje nieuwe vrijwilligers, zodat ze elkaar leren kennen voordat ze een-op-een met een deelnemer aan de slag gaan. En ik leer ze ook een beetje kennen, zodat ik een goede match met een deelnemer kan maken”.

Passies ontdekken

De grootste uitdaging voor vrijwilligers is om bij hun deelnemer te ontdekken waar deze warm voor loopt. Dat is namelijk vaak de ingang om effectieve ontmoetingen te hebben. “Daarbij merken we dat de mannen in ons programma over het algemeen meer ‘doenerig’ zijn”, vertelt Gré. “Zo besloot een vrijwilliger om samen met zijn maatje houtblokken te gaan hakken. Dat bleek dé ijsbreker. Tijdens het hakken en in de pauzes babbelen ze dan wat en nemen

ze woordjes en zinnestjes door. We hanteren dan ook geen speciale lesmethode. Wel geef ik vrijwilligers de training ‘De Deur Uit’ en ‘Kies je Route’. Ik heb die trainingen via het Oranje Fonds gevolgd en geef ze nu dus zelf. We geven aan de vrijwilligers mee dat er geen standaard plaatje is. Het is hun taak te onderzoeken op welke manier ze contact kunnen leggen en waar hun deelnemer blij van wordt.”

Gezamenlijk er op uit

Kracht² draait om het durven. Durven praten, durven om naar buiten te gaan en contacten aan te knopen. Daarom is het de bedoeling dat de vrijwilligers na een maand of drie met hun deelnemer activiteiten buitenshuis ondernemen. Gré: “Vooraf hadden we bedacht dat we daarvoor een keuzemenu moesten aanbieden. Men kon bijvoorbeeld kiezen uit het programma ‘Sport en bewegen’, ‘Kunst en cultuur’ of ‘Creatief’. Maar dat werkte niet. Hoe kun je iemand laten kiezen voor ‘Creatief’ als diegene nog nooit een kleurpotlood heeft vastgehouden? Daarom doen we het nu anders. Een van de vrijwilligers organiseert een activiteit, zoals een wandeling, een museumbezoek of een picknick. Anderen haken daar dan bij aan. Er ontstaan leuke contacten, de deelnemers zien dat zij niet de enige zijn én ze kunnen ontdekken wat ze interessant vinden zodat ze dat met hun eigen vrijwilliger ook kunnen gaan doen.”

Welzijn Nieuwe Stijl

De toekomst van Kracht² is nog onzeker. “Tijdens een van de inspiratiedagen heb ik een tip meegekregen die ik direct heb toegepast”, zegt Gré. “Ik heb de gemeenteambtenaar uitgenodigd voor een vrijblijvend gesprek. Zo kreeg ik de kans te laten zien wat we doen. Dat heeft heel goed uitgewerkt, we hebben regelmatig contact en zij denkt actief mee hoe we vervolfinanciering kunnen krijgen. Nu maar hopen dat het lukt, want deze aanpak past zo binnen welzijn nieuwe stijl!”

Mirjam Lammers en Melanie Vaessen

Programmaleiders van het Oranje Fonds blikken terug

Mirjam en Melanie zijn programmaleiders Taalontmoetingen bij het Oranje Fonds. Mirjam was al bij het eerste programma (2005-2009) betrokken. Melanie startte in het tweede programma (2009-2012) direct na de selectie van de projecten. Met het einde van het programma in zicht blikken zij samen terug op bijzondere jaren met de Taalontmoetingsprojecten.

Melanie Vaessen en Mirjam Lammers van het Oranje Fonds.

“Na het eerste Stimuleringsprogramma Taalontmoetingen wilden we graag verder”, begint Mirjam. “We wisten dat er in veel gemeenten nog groepen waren voor wie het nog altijd niet was gelukt om dat cruciale eerste stapje naar deelname aan de maatschappij te zetten. We wisten ook dat taalontmoetingen daarbij heel goed kunnen helpen. Bovendien bevordert het vrijwillige inzet van mensen voor anderen, dus voor ons is het een programma dat aan alle kanten iets oplevert.”

“We waren daarom ook erg blij dat we met zoveel projecten konden starten”, vervolgt Melanie. “Niet alleen in de grote gemeenten waar we ons in eerste instantie op richtten, maar ook in een enkele kleinere gemeente zoals Venray. Daar bleek de problematiek groot genoeg om er een project te beginnen”.

De kracht van een stimuleringsprogramma

Anders dan bij ‘reguliere’ aanvragen, biedt het Oranje Fonds binnen een stimuleringsprogramma niet alleen financiële ondersteuning, maar ook veel inhoudelijke ondersteuning en mogelijkheden tot het delen van kennis en ervaring. “Uit het evaluatieonderzoek blijkt dat dat een krachtige formule is”, aldus Mirjam. “De trainingen en de coaching zijn erg gewaardeerd. Wel hebben we gemerkt dat je mensen moet stimuleren gebruik te maken van dat aanbod. In alle drukte schiet het er bij projectleiders nog wel eens bij in en dat is spijtig”.

Vraagbaak en begeleider

Gedurende de looptijd van de projecten waren Melanie en Mirjam vraagbaak en begeleiders voor de projecten. “Eens per jaar bezochten we alle projecten en bespraken we de halfjaarlijkse voortgangsrapportages”, vertelt Melanie. “Het is mooi als je projectleiders weer een stukje verder kunt helpen. Soms zie je hoe de een het heeft aangepakt en kun je dat als tip meegeven aan een ander.”

Vervolgfinanciering

Nu het stimuleringsprogramma eindigt, moeten de taalprojecten op zoek naar vervolgfianciering. Mirjam: “Uit het evaluatieonderzoek komt naar voren dat de projecten de geboden drie jaar ondersteuning echt nodig hebben om hun project goed van de grond te krijgen en resultaten te boeken. Voor sommigen is het zelfs te kort. Toch is het belangrijk dat ook andere partijen achter deze projecten gaan staan en de financiering overnemen”.

In de zoektocht naar vervolgfianciering ondersteunt het Oranje Fonds de deelnemende projecten zoveel mogelijk. Bijvoorbeeld door contacten met gemeenten, maar ook door aan dit onderwerp aandacht te besteden tijdens de inspiratiedagen. “Het zal niet overal lukken om door te gaan,” weet Melanie. “In sommige plaatsen is het niet nodig, daar is de groep met een taalachterstand wel zo ongeveer bereikt. Maar in andere plaatsen is de nood nog hoog. We hopen dat de projecten daar voldoende krediet hebben opgebouwd om fianciering te vinden.” Een aantal gaat dat zeker lukken, daar zijn Mirjam en Melanie van overtuigd.

Trots

Terugkijkend zijn Melanie en Mirjam erg trots op wat er bereikt is. “We hebben de projecten in staat gesteld veel te bereiken voor veel mensen die dat hard nodig hadden”, aldus Mirjam. “We horen vaak dat er prachtige vriendschappen ontstaan tussen vrijwilligers en deelnemers en dat zij hun ontmoetingen niet willen stoppen. Dat raakt me.” Melanie: “Ik ben ook trots op de groei die de projectleiders hebben doorgemaakt en dat ik daaraan heb mogen bijdragen. Ik kreeg er altijd weer energie van wanneer ik een projectleider na een gesprek of bijeenkomst geïnspireerd weg zag gaan.”

Toekomst

Wat er meegaat naar de toekomst is de opgedane kennis. De methodieken, het trainingsaanbod en de onderlinge contacten tussen de projecten zullen via het Landelijk Netwerk Thuislesorganisaties (LNT) blijven bestaan. Want Melanie en Mirjam zijn ervan overtuigd dat er in de toekomst behoefte blijft aan dit soort projecten. “Het programma was in eerste instantie opgezet om een inhaalslag te maken met de groep oudkomers,” licht Mirjam toe. “Maar er ontstaan ook weer nieuwe doelgroepen die we eerst helemaal niet in beeld hadden. Bijvoorbeeld Latijns-Amerikaanse importbruiden die door Nederlandse mannen hierheen worden gehaald. Of slachtoffers van mensenhandel. Deze groepen vallen vaak overal buiten. Voor hen zijn taalontmoetingen een belangrijk hulpmiddel om uit hun isolement te komen.”

Trainingsaanbod en handige adressen

Trainingsaanbod

Het Oranje Fonds stelde voor de taalprojecten een trainingsaanbod samen. Daarnaast biedt ook het Landelijk Netwerk Thuislesorganisaties trainingen aan. Hieronder treft u een lijst van trainingen die door de taalprojecten gebruikt zijn. Neem voor aanvullende informatie en mogelijkheden contact op met de aanbieder.

Naam	Aanbieder	Omschrijving
<i>Praktisch lesgeven</i>	OBV	Basisprincipes van taalverwerving en taalvaardigheid. Samen oefenen de vrijwilligers met het lesgeven en het materiaal. De training geeft o.a. aandacht aan: de methodiek Total Physical Response, voorbereiding van de les en het gebruik van verschillende lesmaterialen
<i>Werken met het portfolio</i>	OBV	Het leren werken met een portfolio voor de deelnemer, om leerwensen, leerresultaten en doorstroom naar vervolgcactiviteiten vast te leggen
<i>Taaldidactiek voor vrijwilligers</i>	VU	Thematische taaldidactiek. O.a. 'Tweede taalverwervingsproces door middel van taalcontact' en 'Taalgebruik en correctie'.
<i>Lesgeven in een groep</i>	OBV	Voorbereiding van vrijwilligers op het lesgeven aan kleine groepjes.
<i>Verskillende leerstijlen</i>	TC	Cursus over eigen persoonlijke stijl van het opnemen en verwerken van informatie en het doen van leeractiviteiten Hierdoor herkent de vrijwilliger beter waar een deelnemer behoefte aan heeft, of juist niet.
<i>De rol van de vrijwilliger, grenzen</i>	TC	Het oefenen van vrijwilligers met het stellen van grenzen in de taalontmoetingen.
<i>De rol van de vrijwilliger, macht</i>	TC	Korte cursus in het herkennen van de rol van macht, emotionele chantage of manipulatie in taalontmoetingen en hoe hier mee om te gaan.
<i>Jouw cultuur en mijn cultuur</i>	TC	Deze cursus gaat in op de invloed van de cultuur in de communicatie en de relatie tussen de vrijwilliger en de deelnemer. Het gaat niet alleen over specifieke achtergronden en afkomst, maar ook om de dagelijkse (en huidige) cultuurinvloed.
<i>Aanvullend lesmateriaal</i>	OBV	Het toepassen van aanvullend materiaal naast de standaard gebruikte lesmethode.
<i>Intercultureel werken</i>	Inter-medium	Intercultureel werken, toegespitst op de context van het project zelf, haar ervaringen, best practices en verbeterpunten, om de lesgeverspraktijk van de vrijwilliger te verrijken.
<i>Begeleiden van tweede taalverwerving</i>	VU	Cursus voor vrijwilligers over hoe verwerving van een (tweede) taal verloopt en hoe daar op in te spelen.
<i>Effectief oefenen met taal</i>	VU	Afstemmen van het werk van vrijwilligers op de behoefte van de deelnemer
<i>Werken met Kies je route</i>	VU	Cursus voor vrijwilligers in het toepassen van de leermethode voor allochtone mannen
<i>Thuis in Taal</i>	LOV	Tweedelige training voor vrijwilligers over NT2 en Total Physical Response en het lesgeven aan allochtonen.
<i>Spreekvaardigheid en feedback</i>	VU	Effectief feedback leren geven t.a.v. de spreekvaardigheid van de deelnemer.
<i>Werken met De deur uit</i>	VU	Gebruik van de methode in de dagelijkse praktijk van de taalvrijwilliger.
<i>Profilering van project</i>	TC	Cursus voor professionals over het profileren van het taalproject in de lokale (regionale) setting.
<i>Werken met Kies je route</i>	VU	Voor professionals die hun vrijwilligers beter gebruik willen laten maken van de methode.
<i>Werken met De deur uit</i>	VU	Voor professionals die hun vrijwilligers beter gebruik willen laten maken van de methode.

OBV = Stichting Ontmoeting met Buitenlandse Vrouwen   VU = Vrije Universiteit Amsterdam
TC = Transparant Communicatie   LOV = Stichting LOV

Algemeen

LNT

Bezoekadres:
Gebouw Krammstate
Christiaan Krammlaan 8
3571 AX Utrecht

Postadres:
Postbus 222
3500 AE Utrecht

030 242 28 41
info@stichtinglnt.nl
www.stichtinglnt.nl

Methodieken

VU

VU-Hoofdgebouw
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

020 598 98 98
www.vu.nl

LOV

Leer- en Ontmoetingsproject
voor Vrouwen (LOV)
Ungerplein 2, flat 5
3033 BR Rotterdam

010 443 90 55
info@lovrotterdam.nl
www.stichtinglov.nl

OBV

Conradkade 62
2517 BS Den Haag

070 345 60 05
info@obvdenhaag.nl
www.obvdenhaag.nl

ISKB

Keulsekade 20
3531 JX Utrecht

030 294 75 94
www.iskb.nl
info@iskb.nl

Trainingen

Transparant Communicatie

Tadamasingel 35
7201 EK Zutphen

0575 51 09 23
info@transparantcommunicatie.nl
www.transparantcommunicatie.nl

MOVISIE

Postbus 19129
3501 DC Utrecht

Bezoekadres:
Catharijnesingel 47
3511 GC Utrecht

030 789 20 22
info@movisie.nl
www.movisie.nl

Colofon

Tekst

De CommunicatieVonk en Oranje Fonds

Eindredactie

Oranje Fonds

Vormgeving & realisatie

Romijn Design

Drukwerk

Klomp Grafische Communicatie

Coverfoto

Bart Homburg

Foto's binnenwerk

Bart Homburg: cover, pagina's 24/25, 26

Erik van 't Woud: pagina 5

Floris Zijlstra: pagina 36

Fokke P. de Boer: pagina's 4, 21, 34

Jeannette Schols: pagina 3

Lucy Coenen: pagina's 7, 9, 11, 13, 17, 19, 29, 30/31, 32/33, 37

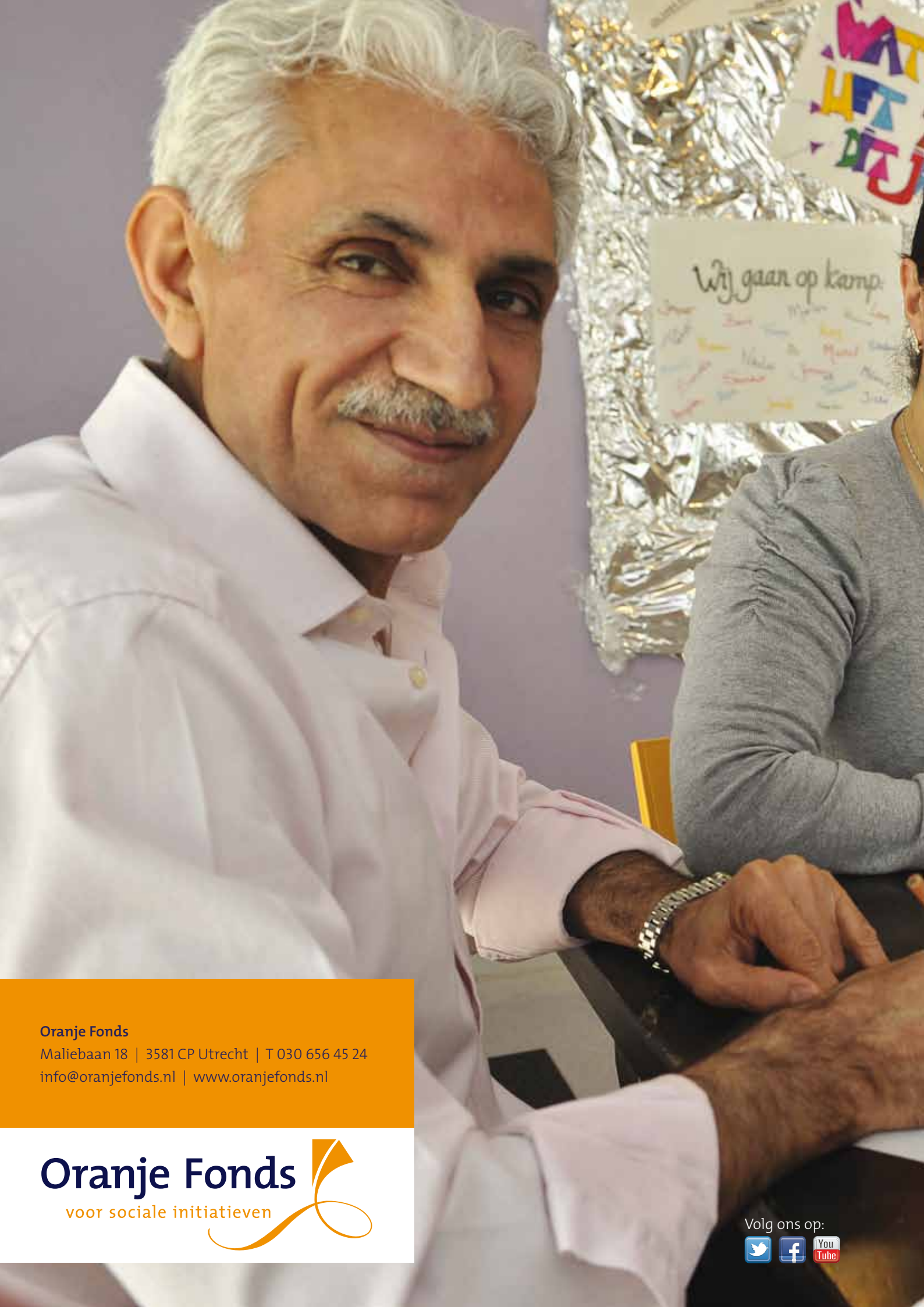
Nathalie Graafland: pagina 15

Vluchtelingenwerk Noord Nederland: pagina 23

Copyright © 2012, Oranje Fonds, Utrecht

Oranje Fonds

Maliebaan 18 | 3581 CP Utrecht | T 030 656 45 24
info@oranjefonds.nl | www.oranjefonds.nl

Oranje Fonds
voor sociale initiatieven

Volg ons op:

